

Initiatiefgroep Natuurbeheer in Delft

samenwerking van Commissie Natuur en Milieu, Imkervereniging, IVN, Milieudefensie, Milieukompas, Natuurwacht, Vogelwacht en Werkgroep Groenbeheer Nootdorp-Leidschendam ☿ contactadressen: Leen van Doorn, Bizetstraat 23, 2625 AV Delft, tel. (015)2561141, Gert Jan Majoor, Gandhilaan 67, 2622 GD Delft, tel. (015)2617728, Bertus Laros, Oostblok 160, 2612 PG Delft, tel. (015)2140836 en Jacques Schievink, Maerten Trompstraat 17, 2628 RB Delft, tel. (015)2617035 (werk: (015)2782124; fax (015)2787585; e-mail ind@datadelft.com ☘ website: <http://ind.datadelft.com>

Delft, 11 augustus 2008

Betreft: gebiedsvisie Delftse Hout

Het college van Burgemeester en Wethouders
van Delft
Postbus 78
2600 ME Delft

Geacht college,

U moet het ons maar niet euvel duiden dat dit commentaar op de concept gebiedsvisie Delftse Hout u wordt toegezonden na de door u aangegeven tijd. Dat er zo'n korte commentaarperiode was ingelast is overigens wel vreemd, want bijna altijd is er voor het leveren van commentaar nog wat onderzoek en reflectie nodig; in de Delftse bestuurlijke cultuur lijkt men daarmee niet zo vertrouwd. Gegevens over waterkwaliteit opzoeken bijvoorbeeld, het is niet zo moeilijk om er in de gebiedsvisie wat oppervlakkigheden over te verkondigen, maar een paar feiten zouden misschien van pas kunnen komen. Of nakijken in een archief waarom bij eerdere discussies (sinds 1990 zijn er zeker drie pogingen geweest het gebied aan een nieuwe visie te helpen) bepaalde ideeën sneuvelden of niet tot uitvoering kwamen, dat voorkomt dat bij het maken van plannen overwegingen over het hoofd worden gezien. Het lijkt in het stuk verder wel dat de verhoogde recreatieve druk als gevolg van de bouw van Vinexwijken in de buurt iets van recente datum is of dat de gevolgen ervan aanstaande zijn, maar ze zijn al vanaf 1990 aspect geweest van het denken over de Delftse Hout. En vanaf begin jaren '80 was het zelfs uitgangspunt van de plannen aangaande de Randstadgroenstructuur.

Laten wij de tekst tussen de vele plaatjes in de concept-gebiedsvisie eens langslopen.

1. Inleiding

Eerstens is daar de mededeling dat er in november 2006 voor het gebiedsprogramma een plan van aanpak is opgesteld en dat deze gebiedsvisie van dat gebiedsprogramma deel uitmaakt. Informatie over dit gebiedsprogramma wordt echter niet gegeven, maar ook zonder die kennis is het wonderlijk dat een visie onderdeel zou zijn van een programma. Men zou eerder veronderstellen dat een programma een uitwerking van een visie is.

In de concept-visie is verder ook weinig te bespeuren van de scenariostudie "Verkenning ruimtelijke opgave Delftse Hout" die kennelijk heeft plaats gevonden. Er wordt ook nog melding gemaakt van een stuurgroep, die uit de drie scenario's de richting bepaald heeft. Deze onbekende wereld bevordert bij de kritische lezer het idee dat de conceptvisie iets voorgekookts heeft.

Nog tal van andere punten in de inleiding roepen vragen en kritiek op, maar we gaan daar liever op in bij het beschouwen van de volgende hoofdstukken.

2. Delftse Hout

Hoofdstuk 2 is slechts een heel beknopte beschrijving van de ruimtelijke ontwikkeling van Delft en de groene ruimte aan de oostkant van de stad. Door de koortsachtige verstedelijking van Den Haag, Nootdorp en Pijnacker en nieuwe glastuinbouwlocaties in de periode 1990-2005 is van het open Oostland nog maar een schamel restant over. De Delftse Hout in samenhang met de projecten van de Randstadgroenstructuur (sinds begin jaren '80) vormt nu de (niet geheel-) groene binnenkamer tussen Zoetermeer, Den Haag, Nootdorp en Pijnacker, en aan de zuidkant nog een deel (ten zuiden van de N470) van de Zuidpolder van Delfgauw. De stad Delft heeft daarmee weliswaar (met Midden-Delfland aan de zuidkant) nog enkele groene gebieden in zijn omgeving, maar die gebieden missen de schaal die nagenoeg alle andere Nederlandse grotere steden nog wel in hun directe omgeving hebben. Tellen we daarbij op dat de milieukwaliteit van m.n. lucht en water door het vele doorgaande verkeer, de atmosferische verontreiniging en depositie van de kant van Europoort en Maasvlakte en belasting

van water en duister door nabije, enorme complexen van glastuinbouwbedrijven, dan is er akelig veel reden de leefomgevingskwaliteit van de inwoners van Delft niet te overschatten.

2.2

In dat licht bekijken we ook de kreet van “het groene goud”, een term waarmee ook het stadsgewest Haaglanden wil suggereren dat er (nog) voldoende groene kwaliteiten in de regio zijn. Maar het lied van de leeuwerik van pagina 19, die hoort men hier in de verte (en dichtbij al helemaal niet) niet meer zingen.

De opstellers van de notitie verwijderen zich ook nogal van de realiteit als ze met het begrip authenticiteit op de proppen komen. Grote delen van de Delftse Hout en de randstadgroenstructuur (opvallend trouwens hoe weinig er in deze gebiedsvisie met het verband met die gebieden wordt gedaan) hebben in de vorige eeuw een inrichting gekregen die geen verband heeft met het landschap van 50, of zelfs maar 100 of 200 jaar geleden. Daarmee willen we niet stellen dat die nieuwe parklandschappen voor recreatie, natuur en waarschijnlijk ook milieuhygiëne niet erg waardevol zijn, maar we zien het nut er niet van in onszelf wijs te maken dat ze authentiek zijn. Inderdaad, het lijstje van pag. 19 inventariseert de authentieke elementen, maar ze beslaan slechts een klein deel van het gebied.

Schets van het oostland, ca 1900.

2.3

De inventarisatie van de zwakke punten bevat terecht de A-13 als enorme barrière (waarbij de gemeente met een project als de Ikea-uitbreiding er onlangs nog een schepje bovenop heeft gedaan), de onaantrekkelijke entrees en de te grote dichtheid aan paden, wegen en parkeerplaatsen.

Er wordt nogal een punt van gemaakt dat de interne ontsluiting van noord naar zuid zo slecht ontwikkeld zou zijn, dan zijn er ineens weer te weinig paden. Het minder bereikbaar zijn van bepaalde terreindelen kan evenwel ook de aantrekkelijkheid van een gebied (d.w.z. om er in de buurt te vertoeven) vergroten. De te uitbundige bereikbaarheid middels paden en wegen tast dan immers de kwaliteit van een gebied aan, en in het geval van het weidelandschap is dat met name de natuurkwaliteit - zeker in de broedtijd.

De visietekst bezondigt zich bij deze beschouwing bovendien aan een opvallende tegenstrijdigheid, nl. dat het bij het gebiedje van de Bieslandse Bovenpolder onduidelijk is of het tot de Delftse Hout behoort, terwijl toch op andere plaatsen (te beginnen met de inleiding) de diversiteit van het gebied zo geprezen wordt. De meest voor de hand liggende manier om het gebiedje landschappelijk te laten versmelten met de andere delen van de Delftse Hout is het te beroven van zijn authenticiteit en van de Delftse Hout een eenheidsworst van te maken ... Vreemd genoeg wordt in het volgende hoofdstuk (p. 27) de ruimtelijke afwisseling van noord naar zuid weer omarmd. M.a.w., de visie vliegt soms alle kanten uit. De opmerking over de tekortschietende waterkwaliteit van de Grote Plas is wat ons betreft onvolledig. De kwaliteit van andere oppervlaktewateren als de Tweemolentjesvaart, de Nootdorpse Plassen en de

Hertenkamp (wat deze laatste betreft mede door de wijzigingen die de gemeente Delft meende te moeten aanbrengen in de plannen van het waterschap) is evenmin toereikend. Bij de Grote Plas gaat het bij deze beoordeling in de eerste plaats om de zwemwaterkwaliteit, zo lijkt het, bij de andere wateren wat ons betreft om de ecologische kwaliteit. We komen hierop nog terug.

3. Gebiedsvisie

[p. 29-31] Om de oost-west assen in de ruimtelijke structuur ook voor de verbindingen met de stad te gebruiken, spreekt ons aan. Maar we tekenen er wel bij aan dat dat ook gevolgen moet hebben voor de inrichting en het beheer van begeleidende bermen en watergangen in de stad. Het taboe dat wel op natuurvriendelijke oevers in de stad lijkt te rusten, kunnen we hierbij niet gebruiken.

[p. 33] In het “clusteren” van onsamenvangende elementen schuilt opnieuw het gevaar van nivellering. We vragen ons af of dit niet vooral een semantische oefening is, waarbij licht over het hoofd gezien wordt dat de onderscheidende ruimtelijke sferen met hun verschil in gebruiksintensiteit al werkelijkheid zijn. De praktische zin van het hanteren van deze ruimtelijke sferen bij planuitwerkingen zien wij overgens wel in.

Bij het toevoegen van “krachtige” noord-zuid verbindingen en “sterke” entrees wint o.i. opnieuw de pretentieuze taal het van de inspirerende ideeën. Al die krachtige en sterke dingen die aan de noord-zuid lijn moeten worden toegevoegd vallen o.i. wat minder sterk en krachtig uit als de passages over de betekenis van de oost-west structuur van een paar bladzijden eerder weer in herinnering worden geroepen. Het maken van duidelijke keuzes is blijkbaar niet eenvoudig.

We wijzen er verder op dat het noord-zuidpad dwars door het zuidelijk deel van het weidegebied broedpogingen en -succes van vogels sterk nadelig zal beïnvloeden; die verbinding is bij de herinrichting van de Bieslandse Bovenpolder (1999-2000) dan ook heel bewust weggelaten.

[p. 35] Verwantschap in vormgeving van de inrichting draagt inderdaad bij aan de identiteit van het gebied, maar we willen het gebied en die huisstijl toch vooral zien in samenhang met de rest van het groengebied tussen Delft en Zoetermeer. Deze samenhang, op enkele plaatsen in het stuk vrijblijvend genoemd, komt er in de gebiedsvisie toch wel buitengewoon bekaaid af.

4. Mogelijkheden en kansen

[p. 39] De beschrijving van de charmante kant van de Hertenkamp wordt ontsierd door de suggestie om aan de beplanting rhododendrongroepen toe te voegen. Weet men in verschillende Europese gebieden van ellende niet hoe men zich van deze vervelende woekeraar en voor de inheemse fauna betekenisloze plant kan ontdoen, komt men in Delft met een dergelijke onbenullige suggestie aanzetten. Het park lijdt nu al ernstig onder een overmaat aan sneeuwbeden; vervanging van die akelige begroeiing door inheems struweel waar vogels en mensen van kunnen snoepen is wat ons betreft urgent.

[p. 43] Het teveel aan paden in het gebied rond de Grote Plas is al zo vaak gehekelde, ook door medewerkers van de gemeente zelf, dat het wonder is dat ze er nog steeds allemaal liggen.

[p. 45] Het maken van doorzichten (het kappen ten behoeve van zichtlijnen) is een vast onderdeel van een notitie van de gemeente Delft. Ter hoogte de oostkant van de Korftlaan, voorbij de uitzichtheuveltjes, is er in dit geval zowel landschappelijk als om ecologische redenen wel wat voor te zeggen, ook al staat het scheppen van doorzichten op gespannen voet met de (op p. 27) bezongen volle wasdom van de begroeiing. De beleving vanaf het begin van de Korftlaan is er dan immers een van een geleidelijke overgang van gesloten naar open.

Ook het vergroten van het wateroppervlak van de Grote Plas is een studie waard, om meer vormen van waterrecreatie mogelijk te maken, maar bijvoorbeeld ook om in de Grote Plas zelf natuurlijke voorzieningen te treffen die het gebruik als recreatiewater ten goede komen. Het argument dat zo'n ingreep nodig is voor meer waterberging is tamelijk loos; de Delftse Hout speelt in Delflands oplossing voor de bergingsproblemen (zg. ABCDelfland) geen rol, ook al is er bij de verkenningen voor ABCDelfland door waterschap en gemeente over gesproken. Wellicht zal aan de Polder van Biesland in het waterschapsplan nog wel een rol toevallen.

Bij het omzetten van volkstuinen naar fruitgaarden is er wat ons betreft ook een sociale kant: volkstuinen zijn voor bepaalde bevolkingsgroepen een geliefd bezit, en zij zijn steeds vaker slachtoffer

van de rage aan projectontwikkelingen die door de randstad jaagt. In een stad met veel te weinig groen als Delft moet hier niet te licht over gedacht worden.

[p. 46] De tekening op p. 46 suggereert dat via een achterdeur de uitbreiding van de camping in de visie wordt opgenomen.

[p. 49] Het authentieke van het boerenland aan de Korftlaan schuilt o.a. in de verkaveling en de kleine slootjes. Het idee om er brede poldersloten van te maken, spreekt ons niet aan. De huidige slootjes hebben een hoge ecologische kwaliteit. Het graven van brede sloten is een harde ingreep die van het gebied tijdelijk een bouwput maakt. Ook brede poldersloten kunnen uiteraard waardevolle levensgemeenschappen herbergen, maar we geven er de voorkeur aan om die ecologische potenties in de brede poldersloten in het gebied die er al zijn, eerst maar eens te realiseren.

Het kerkenpad met knotwilgen beplanten is eveneens een slecht idee. Het zicht op het weidegebiedje vanaf de Korftlaan richting de vuilheuvel, nu een innemend en kleinschalig landschapje, wordt er door gebroken. Als dan bovendien ook nog de beplanting van de Korftlaan zou worden doorgezet tot aan de Noordeindseweg, is men werkelijk geslaagd in wat we verknipping zouden willen noemen. Zulke ideeën zijn bovendien volkomen tegenstrijdig met wat enkele bladzijden tevoren wenselijk werd gevonden, nl. het scheppen van doorzichten. Waar doorzichten bestaan, moeten ze kennelijk verdwijnen, en waar ze niet zijn, moeten ze komen. Aannemers en loonbedrijven zijn dol op dit soort plannenmakerij.

Met het verknippen van het weidelandschap wordt overigens ook, anders dan wat in de visie beweerd wordt, wel degelijk afbreuk gedaan aan de weidevogelstand, m.n. de broedvogels die een veel grotere afstand van hun nesten tot opgaand hout wensen. Ook het aanvullend noord-zuidpad zal wat dit betreft - hiervoor al genoemd - ongunstige effecten hebben.

Helofytenfilter

Alvorens een zuiveringscircuit in de Bieslandse Bovenpolder aan te leggen om het zwemwater van de Grote Plas op te vijzelen, zou men de moeite moeten nemen na te gaan wat de oorzaken zijn van de achteruitgang van het water in de Grote Plas. Tot ongeveer 2000 was de Grote Plas een van de best scorende wateren in het gebied van Delfland. Daarna is een gestage achteruitgang te zien (rapport *Delfland op z'n breedst*). De nutriënten zijn wederom de boosdoeners die tijdens warm weer voorwaarden scheppen voor de bloei van blauwwieren (eigenlijk: cyanobacteriën). Door een water- en stoffenbalans voor de Grote Plas te maken kan hier meer inzicht in worden verkregen. Ook het bestuderen van waterbodemmonsters kan de kwestie verhelderen (), want hoewel de Grote Plas een geïsoleerd water is waar geen ander oppervlaktewater (uit polder of boezem) wordt ingelaten, dan toch kan de voedselrijkdom van het water in een tijdsbestek van 30, 40 jaar langzaam opbouwen uit bijvoorbeeld bladval van bomen, inwaaiend (mest-)stof en stikstof in neerslag. M.a.w., het is vrij zeker dat zich in de plas een voedselrijke baggerlaag heeft gevormd, die bijvoorbeeld met zand afgedekt zou kunnen worden.

Het idee van een zuiveringslus in de Bieslandse Bovenpolder kan vooralsnog moeilijk als een oplossing voor het zwemwaterkwaliteitsprobleem worden gezien. Het idee van waterzuivering ten behoeve van publiek zwemwater door een landbouwbedrijf op zichzelf een aantrekkelijke gedachte (blauwe dienst), maar het moet natuurlijk wel werken. Het brengt bovendien risico's met zich mee voor het watersysteem van het weidegebiedje zelf, dat vooral in het oostelijke waterrijke gedeelte ecologisch heel rijk is, een kwaliteit die door bladval van bomen (als de laanbeplanting van de Korftlaan zou worden doorgetrokken) ook meteen maar wordt opgeofferd.

Nadeel van de gesuggereerde oplossing is voorts dat het een heel kunstmatige oplossing is vanwege de opmaling van het te zuiveren water, en dat het niet zonder bedenkingen is dat benedenstreams van een veehouderijgebied (met faeces van vee) zwemwater wordt gebruikt, niet vanwege de ecologische kwaliteit (die kan best in orde zijn), maar vanwege de bacteriële kwaliteit.

Wij zijn dan ook geneigd om de oplossing in de structuur van de Grote Plas zelf te zoeken (zoals in het projectvoorstel DHV april 1990). Het concept van de (riet-)eilanden (fosfaatverwijdering) en de vergroting van het wateroppervlak kan ook voor dit doel worden ingezet.

[p. 51] Heuvelpark

In het aangeharkte en onnatuurlijke Nederland laat men de natuur nooit te lang zijn gang gaan. Dan is er immers “achterstallig” onderhoud. Dan liever het “ontwikkelen” tot een glooiend “bloesempark”. Bloesem noemen wij de bloei van veel heesters, vooral die van de rozenfamilie met pruimen, appels, peren en doornige struiken, en dat elk jaar een paar weken duurt. Moet daarvoor de huidige beplanting op de schop?

Deze scepsis neemt overigens niet weg dat het creëren van een uitzichtpunt in het heuvelpark en het toegankelijk maken ervan een zinvol idee is. Maar we zijn er beducht voor dat na het verlies van de vegetatie op het westelijk deel van de heuvel en de enorme teruggang van struweel in de stad Delft de afgelopen 20 jaren nog verdere aanslagen op dit natuurtype worden gepleegd. Burgers en groenbeheerders mogen graag klagen over eksters en kraaien, die het op de zangvogels gemunt hebben, maar wat dacht u van beleidsmakers en groenbeheerders?

Hoflaan

Een van de wonderlijkste voorstellen staat helemaal aan het eind. Toen, voor de recente opening van de N470, de Delfgauwseweg nog een drukke weg was, was aantakking op de A-13 verschillende keren een punt op de agenda. Nu de N470 er is, komt het voorstel ons volkomen onzinnig voor.

5. Ontwikkelingsprogramma

[p. 53] Als weer een plan van topklasse. “Topper in de regio”. Bestuurders van Delft en ook Haaglanden overschreeuwen zich nogal eens met de topkwaliteit van hun gebiedsplannen. Helaas, de streek is sinds het Haaglandse structuurplan 2002, een plan om Haaglanden tot de top-3 aantrekkelijkste gebieden van Nederland te laten behoren, alleen maar verder weggezakt.

Vertrouwend u van dienst geweest te zijn en tot overleg immer bereid,

tekent,
mede namens de Stichting Commissie Natuur en Milieu,

J.E. Schievink
Initiatiefgroep Natuurbeheer in Delft

(deze brief is in elektronische vorm te vinden op <http://ind.datadelft.com/>)